

DENETİM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

www.denetci.org

A

Ana Kütle (Population): Denetimde rneklemenin seçildiği tüm işlem veya kayıtların tamamını ifade eder.

Analitik İnceleme (Analytical Review): Finansal ve operasyonel bilgilerin karşılaştırma ve oranlar yoluyla değerlendirilmesidir.

Analitik Kanıtlar (Analytical Evidences): Analitik incelemeler sonucunda elde edilen ve denetim görüşünü destekleyen kanıtlardır.

Anket (Questionnaire): Bilgi toplamak amacıyla denetlenenlere yöneltilen yapılandırılmış soru setidir.

Ara Rapor (Interim Report): Denetim süreci tamamlanmadan önce önemli bulguların raporlandığı geçici rapordur.

Artık Risk (Residual Risk): Kontroller uygulandıktan sonra kalan ve kabul edilen risk düzeyidir.

Azami Mesleki zen (Maximum Professional Diligence): Denetçinin görevini yerine getirirken göstermek zorunda olduğu en yüksek dikkat ve zen seviyesidir.

B

Bağımsızlık (Independence): Denetçinin görevini tarafsızlık ve çıkar etkisinden uzak şekilde yürütme durumudur.

Beklenen Hata (Expected Error): Denetim sırasında ana kütlede bulunması öngörülen hata miktarıdır.

Belge İncelemesi (Substantive Test of Transactions): İşlemlerin doğruluğunu test etmek amacıyla belgelerin ayrıntılı olarak incelenmesidir.

Belgeye Dayalı Kanıtlar (Documentary Evidences): Fatura, sözleşme ve kayıtlar gibi yazılı belgelere dayanan denetim kanıtlarıdır.

Bilgi Teknolojisi (Information Technology): Bilginin elektronik ortamda üretilmesi, işlenmesi ve saklanması sağlayan sistemler bütünüdür.

Bilgi Teknolojisi Denetimi (Information Technology Audit): Bilgi sistemlerinin güvenilirlik, bütünlük ve etkinlik açısından değerlendirilmesidir.

Bilgisayar Destekli Denetim Teknikleri (Computer Assisted Audit

Techniques): Denetimde veri analizi ve testler için bilgisayar yazılımlarının kullanılmasıdır.

Bulgu Formu (Findings Form): Denetim sırasında tespit edilen bulguların sistematik olarak kaydedildiği belgedir.

Bulgu Riski (Detection Risk): Denetim prosedürlerinin mevcut hataları ortaya çıkaramama riskidir.

C

CGAP (Certified Government Auditing Professional): Kamu sektörüne yönelik iç denetim alanında verilen uluslararası mesleki sertifikadır.

CIA (Certified Internal Auditor): İç denetim mesleği için uluslararası geçerliliği olan profesyonel sertifikadır.

CISA (Certified Information Systems Auditor): Bilgi sistemleri denetimi alanında verilen uluslararası mesleki sertifikadır.

COSO Küpü (COSO Cube): İç kontrol bileşenleri, hedefler ve organizasyon seviyelerini üç boyutlu gösteren modeldir.

COSO Modeli (COSO Model): İç kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendirmek için kullanılan çerçevedir.

COSO Piramidi (COSO Pyramid): İç kontrol yapısını hiyerarşik bir yapı içinde açıklayan görsel yaklaşımdır.

Ç

Çalışma Kağıdı (Working Paper): Denetim sürecinde yapılan çalışmaların ve elde edilen kanıtların kaydedildiği belgedir.

Çalışma/Performans Standartları (Performance Standards): Denetim faaliyetlerinin nasıl yürütülmesi gerektiğini belirleyen mesleki kurallardır.

Çok Değişkenli Analiz (Multivariate Analysis): Birden fazla değişken arasındaki ilişkileri incelemek için kullanılan analiz yöntemidir.

D

Danışmanlık Faaliyeti (Consulting Activity): Yönetimin talebiyle gerçekleştirilen ve güvence içermeyen denetim hizmetidir.

Danışmanlık ve Benzeri Faaliyetler (Consultancy and Similar Activities): Kuruma rehberlik ve tavsiye sunmayı amaçlayan güvence dışı faaliyetlerdir.

Değer Katmak (Adding Value): Denetim faaliyetleriyle kurumun performansını ve süreçlerini iyileştirmeye katkı sağlamaktır.

Denetim Alanı (Audit Field): Denetimin kapsadığı faaliyet, süreç veya birimlerin tamamıdır.

Denetim Evreni (Audit Universe): Kurum bünyesindeki denetime konu olabilecek tüm alanların bütünüdür.

Denetim Gözetim Sorumlusu (Supervisor Auditor): Denetim faaliyetlerini yönlendiren ve kaliteyi gözetken üst düzey denetçidir.

Denetim Kanıtı (Audit Evidence): Denetim görüşünü desteklemek amacıyla toplanan bilgi ve belgelerdir.

Denetim Kontrol Listesi (Audit Check List): Denetimde izlenecek adımların ve kontrol noktalarının listelendiği araçtır.

Denetim Kriterleri (Audit Criteria): Denetlenen faaliyetlerin değerlendirilmesinde esas alınan ölçütlerdir.

Denetim Raporu (Audit Report): Denetim sonucunda ulaşılan bulgu, değerlendirme ve önerilerin sunulduğu belgedir.

Denetim Riski (Audit Risk): Denetçinin yanlış veya eksik bir denetim görüşü verme olasılığıdır.

Denetim Standartları (Audit Standards): Denetim faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin mesleki ilke ve kurallardır.

Denetim Testi (Audit Test): Kontrollerin ve işlemlerin doğruluğunu değerlendirmek için yapılan incelemedir.

Denetim Yönetimi Faaliyetleri (Audit Management Activities): Denetim planlama, yürütme ve izleme süreçlerini kapsayan yönetim faaliyetleridir.

Denetlenen (Auditee): Denetim faaliyetinin uygulandığı kişi, birim veya kuruluştur.

Dış Değerlendirme (External Evaluation): Denetim faaliyetlerinin bağımsız kişiler tarafından değerlendirilmesidir.

Dış Denetim (External Audit): Kurum dışındaki bağımsız denetçiler tarafından yapılan denetim faaliyetidir.

Doğrulama (Verification): Bilgi ve kayıtların doğruluğunun kanıtlarla teyit edilmesidir.

E

Ekonomiklik (Economy): Kaynakların en dışuk maliyetle ve uygun kalitede temin edilmesini ifade eder.

Etki (Effect): Bir faaliyet veya uygulamanın hedefler üzerindeki sonuç dışzeyidir.

Etkililik (Effectiveness): Belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren performans ölçütüdür.

Etkililik Denetimi (Effectiveness Audit): Faaliyetlerin hedeflere ulaşma dışzeyini değerlendiren denetim türüdür.

Etkinlik (Efficiency): Kaynakların en uygun şekilde kullanılarak çıktı elde edilmesini ifade eder.

F

Fayda-Maliyet Analizi (Cost-Benefit Analysis): Bir faaliyetin maliyetleri ile sağladığı faydaların karşılaştırılmasıdır.

Fiziki Kanıtlar (Physical Evidences): Varlıkların fiziki varlığına dayalı olarak elde edilen denetim kanıtlarıdır.

G

Gelişigüzel Örnekleme (Haphazard Sampling): Belirli bir yöntem kullanılmadan örnek seçilmesi esasına dayanan örneklemedir.

Görevler Ayrılığı İlkesi (Segregation of Duties): Hata ve suiistimali önlemek için görevlerin farklı kişiler arasında dağıtılmasıdır.

Görüşme (Interview): Denetim amacıyla ilgili kişilerle yapılan sözlü bilgi toplama yöntemidir.

Gözetim Riski (Custodial Risk): Varlıkların yeterli gözetim altında olmamasından kaynaklanan risk türüdür.

Gözlem (Observation): Faaliyetlerin veya kontrollerin yerinde izlenerek değerlendirilmesidir.

İ

İç Değerlendirme (Internal Evaluation): Denetim faaliyetlerinin kurum içi kaynaklarla değerlendirilmesidir.

İç Denetim (Internal Audit): Kuruma değer katmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence faaliyetidir.

İç Denetimin Bileşenleri (Internal Audit Components): İç denetimin yapı, süreç ve sorumluluk unsurlarını oluşturan temel parçalardır.

İç Denetim Birim Yönergesi (Internal Audit Charter): İç denetimin yetki, görev ve sorumluluklarını tanımlayan resmî belgedir.

İç Denetim Birimi Yöneticisi (Chief Audit Executive): İç denetim faaliyetlerinden sorumlu olan en üst düzey yöneticidir.

İç Denetim Faaliyet Raporu (Internal Audit Annual Report): Yıl içinde gerçekleştirilen iç denetim faaliyetlerini özetleyen rapordur.

İç Denetim Genel Raporu (Internal Audit Annual General Accountability Report): İç denetim faaliyetlerinin genel sonuçlarını üst yönetime sunan rapordur.

İç Denetim Koordinasyon Kurulu (Internal Audit Coordination Board): Kamu iç denetim sisteminin koordinasyonunu sağlayan merkezi kuruldur.

İç Denetim Planı (Internal Audit Plan): Belirli bir dönemde yapılacak denetim faaliyetlerini gösteren planlama belgesidir.

İç Denetim Programı (Internal Audit Program): Bir denetimin kapsamını ve uygulanacak prosedürleri ayrıntılı olarak belirleyen belgedir.

İç Denetim Strateji Belgesi (Internal Audit Strategy Paper): İç denetimin orta ve uzun vadeli hedeflerini ortaya koyan belgedir.

İhtiyat İçin Ayrılan Denetim Kaynağı (Precautionary Audit Resource): Beklenmeyen denetim ihtiyaçları için ayrılan zaman ve kaynak payıdır.

İnceleme Raporu (Examination Report): Belirli bir konuya yönelik yapılan inceleme sonucunda hazırlanan rapordur.

İstatistikî Örnekleme Yöntemi (Statistical Sampling Method): Olasılık teorisine dayalı olarak örnek seçimini esas alan yöntemdir.

İş Akış Şeması (Work Flow Diagram): Bir sürecin adımlarını ve ilişkilerini görsel olarak gösteren şemadır.

İş Programı (Work Program): Denetim sırasında yapılacak işlemleri sıralı şekilde gösteren plandır.

İzleme (Follow-up): Denetim önerilerinin uygulanma durumunun sonradan kontrol edilmesidir.

K

Kabul Edilebilir Hata (Acceptable Error): Denetim açısından tolere edilebilen en yüksek hata düzeyidir.

Kalite Güvence ve Geliştirme Faaliyetleri (Quality Assurance and Development Activities): İç denetim faaliyetlerinin kalitesini artırmaya yönelik çalışmalardır.

Kalite Güvence ve Geliştirme Programı (Quality Assurance and Development Program): İç denetim kalitesinin sürekliliğini sağlamaya yönelik sistematik programdır.

Kamu İç Denetim Birim Yönergesi (Public Internal Audit Charter): Kamu kurumlarında iç denetim faaliyetlerinin esaslarını belirleyen belgedir.

Kamu İç Denetim Raporlama Standartları (Public Internal Audit Reporting Standards): Kamu iç denetim raporlarının hazırlanmasına ilişkin standartlardır.

Kamu İç Denetim Rehberi (Public Internal Audit Guide): Kamu iç denetim uygulamalarına yol gösteren rehber dokümandır.

Kamu İç Denetim Standartları (Public Internal Audit Standards): Kamu iç denetim faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin temel ilkelerdir.

Kanıt (Evidence): Denetim sonuçlarını desteklemek amacıyla toplanan bilgi ve belgelerdir.

Katmanlama (Stratification): Ana kütle için benzer özelliklere sahip alt gruplara ayrılmasıdır.

Kayıt Sisteminin Kontrolü (Control of Recording System): Muhasebe ve kayıt sistemlerinin doğruluğunun değerlendirilmesidir.

Kontrol (Control): Hedeflere ulaşmayı sağlamak için oluşturulan politika ve prosedürlerdir.

Kontrol Çerçevesi (Control Framework): Kontrollerin yapı ve işleyişini tanımlayan bütünsel yaklaşımdır.

Kontrol Ortamı (Control Environment): Kurumsal etik, yönetim anlayışı ve organizasyon yapısını kapsayan kontrol temelidir.

Kontrol Öz Değerlendirme (Control Self-Assessment): Süreç sahiplerinin kontrolleri kendi kendine değerlendirdiği yöntemidir.

Kontrol Riski (Control Risk): Mevcut kontrollerin hata veya usulsüzlüğü önleyememe riskidir.

Kontrol Süreçleri (Control Processes): Riskleri yönetmek amacıyla uygulanan kontrol faaliyetlerinin bütünüdür.

Kontrol Süreçlerini Değerlendirmek (Evaluating Control Processes): Kontrollerin tasarım ve etkinliğinin analiz edilmesi sürecidir.

Kurumsal Risk Yönetimi (Enterprise Risk Management): Kurumsal hedefleri etkileyen risklerin sistematik olarak yönetilmesidir.

M

Mali Denetim (Financial Audit): Mali tabloların doğruluğu ve güvenilirliğinin değerlendirilmesidir.

Makuliyet Testi (Reasonableness Test): Tutarların mantıklı ve beklenen düzeylerde olup olmadığının analizidir.

Menfaat Çatışması (Conflict of Interest): Kişisel çıkarların görev sorumluluklarını etkileme durumudur.

Merkezi Uyumlaştırma Birimi (Central Harmonisation Unit): Kamu iç denetim uygulamalarında standartlaşmayı sağlayan merkezi yapıdır.

Meslek Ahlak Kuralları (Professional Code of Ethics): Denetçilerin uyması gereken etik ilke ve davranış kurallarıdır.

Mesleki Yetkinlik (Professional Competence): Denetçinin bilgi, beceri ve deneyim açısından yeterliliğidir.

N

Nesnel Güvence Sağlama (Providing Objective Assurance): Bağımsız ve tarafsız değerlendirmelerle güvence sunulmasıdır.

Nihai Denetim Raporu (Final Audit Report): Denetim tamamlandıktan sonra yayımlanan resmî sonuç raporudur.

Nitelik Standartları (Attribute Standards): Denetim faaliyetini yürütenlerin sahip olması gereken özellikleri tanımlar.

O

Olasılık Analizi (Probability Analysis): Risklerin gerçekleşme ihtimalini değerlendirmeye yönelik analizdir.

Oran Analizi (Ratio Analysis): Finansal veriler arasındaki ilişkilerin oranlar yoluyla incelenmesidir.

Ö

Önemlilik Seviyesinin Tespiti (Setting the Materiality Level): Denetim kararlarını etkileyebilecek hata büyüklüğünün belirlenmesidir.

Öneriler (Recommendations): Tespit edilen bulgulara yönelik iyileştirici çözüm teklifleridir.

Önleyici Kontroller (Preventive Controls): Hata ve usulsüzlük oluşmadan önce devreye giren kontrollerdir.

Ön Çalışma (Preliminary Survey): Denetime başlamadan önce süreç ve risklerin genel olarak incelenmesidir.

Örnekleme (Sampling): Ana kütleden belirli bir bölümün denetim amacıyla seçilmesidir.

Örneklem Birimi (Sample Unit): Örnekleme kapsamında seçilen her bir işlem veya kayıttır.

Örneklem Büyüklüğü (Sampling Size): Denetimde seçilen örneklerin toplam sayısını ifade eder.

Örnekleme Çalışması (Sampling Work): Örnek seçimi ve test edilmesine yönelik yapılan denetim faaliyetidir.

Örnekleme Riski (Sampling Risk): Seçilen örneğin ana kütleyi doğru temsil etmeme riskidir.

P

Planlama Riski (Planning Risk): Yetersiz veya hatalı planlama nedeniyle denetimin amacına ulaşamama riskidir.

Performans Denetimi (Performance Audit): Faaliyetlerin etkililik, etkinlik ve ekonomiklik açısından değerlendirilmesidir.

R

Rastgele Örnekleme (Random Sampling): Her bir birime eşit seçilme şansı tanıyan örnekleme yöntemidir.

Regresyon Analizi (Regression Analysis): Değişkenler arasındaki nedensel ilişkileri inceleyen istatistiksel analizdir.

Risk (Risk): Hedeflere ulaşmayı olumsuz etkileyebilecek belirsizlik durumudur.

Risk Analizi (Risk Analysis / Assessment): Risklerin olasılık ve etkilerine göre değerlendirilmesi sürecidir.

Risk Değerlendirme Yöntemleri (Risk Assessment Methods): Riskleri ölçmek ve sınıflandırmak için kullanılan tekniklerdir.

Risk Esaslı Denetim (Risk Based Auditing): Denetim kaynaklarının yüksek riskli alanlara odaklanmasını esas alan yaklaşımdır.

Risk Kontrol Matrisi (Risk Control Matrix): Riskler ile bunlara karşılık gelen kontrolleri birlikte gösteren tablodur.

Risk Faktörü (Risk Factor / Criteria): Riskin oluşmasına veya artmasına neden olan unsurlardır.

Risk Kütüğü (Risk Register): Tanımlanan risklerin sistematik olarak kaydedildiği listedir.

Risk Ölçümü (Risk Measurement): Risklerin olasılık ve etki açısından sayısal veya nitel olarak değerlendirilmesidir.

Risk Önceliklendirmesi (Risk Prioritisation): Risklerin önem derecelerine göre sıralanmasıdır.

Risk Sınıflandırması (Risk Classification): Risklerin türlerine veya özelliklerine göre gruplandırılmasıdır.

Risk Yönetimi (Risk Management): Risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve kontrol edilmesi sürecidir.

Risk Yönetim Süreçlerini Değerlendirmek (Evaluation of Risk Management Processes): Risk yönetimi uygulamalarının etkinliğinin analiz edilmesidir.

S

Saha Çalışması (Field Work): Denetimin fiilen yürütüldüğü ve kanıtların toplandığı aşamadır.

Sertifika Derecelendirme (Certificate Grading): Mesleki sertifikaların başarı seviyelerine göre sınıflandırılmasıdır.

Sistemik Örnekleme (Systematic Sampling): Belirli aralıklarla seçilen birimlere dayanan örnekleme yöntemidir.

Sistem Denetimi (Systems Audit): Bilgi veya iş sistemlerinin bütünlüğü ve etkinliğinin denetlenmesidir.

Sözlü Kanıtlar (Oral Evidence): Görüşmeler yoluyla elde edilen sözlü bilgilere dayalı kanıtlardır.

Suiistimal (Fraud): Kasıtlı olarak yapılan haksız kazanç veya aldatma eylemidir.

T

Tarafsızlık (Objectivity): Denetçinin değerlendirmelerini önyargıdan uzak ve tarafsız şekilde yapmasıdır.

Taslak Denetim Raporu (Draft Audit Report): Nihai rapor öncesinde görüş almak amacıyla hazırlanan ön rapordur.

Telafi Edici Kontroller (Compensating Controls): Eksik veya zayıf kontrollerin etkisini azaltmak için uygulanan kontrollerdir.

Tespit Edici Kontroller (Detective Controls): Gerçekleşmiş hata ve usulsüzlükleri ortaya çıkarmaya yönelik kontrollerdir.

Tespit Riski (Detection Risk): Denetim prosedürlerinin önemli hataları fark edememe riskidir.

Trend Analizi (Trend Analysis): Verilerin zaman içindeki değişimlerinin incelenmesidir.

U

Uluslararası Sertifikalı Bilgi Sistemleri Denetçisi (Certified Information Systems Auditor): Bilgi sistemleri denetimi alanında uluslararası geçerliliğe sahip sertifikalı uzmandır.

Uluslararası Sertifikalı İç Denetçi (Certified Internal Auditor): İç denetim alanında uluslararası kabul görmüş profesyonel unvandır.

Uluslararası Sertifikalı Kamu Denetçisi (Certified Government Auditing Professional): Kamu sektörüne yönelik denetim alanında uzmanlaşmış sertifikalı denetçidir.

Uygunluk Denetimi (Compliance Audit): Faaliyetlerin mevzuat ve düzenlemelere uygunluğunun denetlenmesidir.

Usulsüzlük (Irregularity): Mevzuata veya kurallara aykırı ancak kasıt içermeyen hatalı işlemdir.

Ü

Üst Yönetici (Head of Administration): Kurumun en üst düzey yönetim sorumluluğunu taşıyan kişidir.

V

Verimlilik (Efficiency): Belirli girdilerle en yüksek çıktının elde edilmesini ifade eder.

Y

Yapısal Risk (Inherent Risk): Herhangi bir kontrol uygulanmadan önce doğal olarak var olan risktir.

Yargısal Örnekleme (Judgemental Sampling): Denetçinin mesleki kanaatine dayanarak yapılan örnekleme yöntemidir.

Yaygın Risk (Pervasive Risk): Birden fazla süreç veya alanı etkileyen geniş kapsamlı risk türüdür.

Yazılı Danışmanlık Faaliyetleri (Written Consulting Activities): Rapor veya görüş yazısı şeklinde sunulan danışmanlık hizmetleridir.

Yazılı Olmayan Danışmanlık Faaliyetleri (Non-Written Consulting Activities): Sözlü veya gayri resmi yollarla sunulan danışmanlık hizmetleridir.

Yeniden Hesaplama (Recalculation / Reapplication): İşlemlerin matematiksel doğruluğunun yeniden hesaplanmasıdır.

Yeterli Kontrol (Adequate Control): Riskleri makul seviyeye indiren yeterlilikte kontrol yapısıdır.